חוק-יסוד: הממשלה[1]

המהות 1. הממשלה היא הרשות המבצעת של המדינה.

מקום המושב 2. מקום מושבה של הממשלה הוא ירושלים.

אמון הכנסת בממשלה 3. הממשלה מכהנת מכוח אמון הכנסת.

אחריות 4. הממשלה אחראית בפני הכנסת אחריות משותפת; שר אחראי בפני ראש הממשלה לתפקידים שעליהם ממונה השר.

הרכב הממשלה (תיקונים מס' 1 ו-3) 5. (א)[2] הממשלה מורכבת מראש הממשלה ומשרים אחרים.

(ב) ראש הממשלה יהיה מבין חברי הכנסת; שר אחר יכול שיהיה שלא מבין חברי הכנסת.

(ג)[3] שר יהיה ממונה על משרד, ואולם יכול שיהיה שר בלי תיק.

(ד) אחד השרים שהוא חבר הכנסת יכול שיהיה ממלא מקום ראש הממשלה.

(ה) שר יכול שיהיה סגן ראש הממשלה.

(ו)[4] מספר חברי הממשלה, ובכלל זה ראש הממשלה, לא יעלה על 19, אלא אם כן הביעה הכנסת אמון בממשלה או החליטה לאשר צירוף שרים לממשלה, ברוב של שבעים חברי הכנסת לפחות.

---

[1] ס"ח התשס"א, עמ' 158; תיקון מס' 1 - ס"ח התשע"ד, עמ' 346 (חל מהבחירות לכנסת ה-20); תיקון מס' 2 - ס"ח התשע"ד, עמ' 554; תיקון מס' 3 והוראת שעה לכנסת ה-20 - ס"ח התשע"ה, עמ' 188; תיקון מס' 4 - ס"ח התשע"ה, עמ' 249 (תיקון עקיף במסגרת "החוק הנורבגי" - חלק מהסעיפים נקבעו כהוראת שעה לכנסת ה-20); תיקון מס' 5 - ס"ח התשע"ח, עמ' 112; תיקון מס' 6 - ס"ח התשע"ח, עמ' 636; תיקון מס' 7 - ס"ח התשע"ח, עמ' 900.
חוק יסוד זה נכנס לתוקפו במועד כינונה של הממשלה בכנסת ה-16, 27.2.2003.

[2] בבג"ץ 3132/15 מפלגת יש עתיד נ' רה"מ ואח' (ניתן ביום 13.4.2016) נדחתה ברוב של 4 שופטים מתוך 5 עתירה שלפיה לרה"מ אין סמכות לכהן במקביל כשר, וברוב של 3 מתוך 5 ניתנה "התראת בטלות", והכול כלהלן:
הנשיאה נאור: "העתירה שלפנינו עסקה אך ורק בשאלה האם רה"מ מוסמך לכהן גם כשר הממונה על משרד. תשובתי על כך היא בחיוב. לא הכרעתי-לכאן או לכאן-במה שאינו טעון הכרעה במקרה דנן: רוחב שיקול הדעת הנתון לרה"מ בכגון דא ומידת התערבותו של בית משפט זה."
המשנה לנשיאה רובינשטיין: "במכלול סבורני כי לעת הזאת יש ללכת בדרכה המשפטית של חברתי. עם זאת, ובלא נטיעת מסמרות, עלי להוסיף לכך בקול צלול את התראת הבטלות, בהקשר "אי הסבירות ההופכת חוסר סמכות"... כשלעצמי סבורני, כי מחובתנו לתקינות החוקית של הממשל, עלינו לומר, כי ככל שלא ישתנה המצב הקיים מהותית במשך - למשל - כשמונה חודשים נוספים והנושא יבוא לביקורת שיפוטית, כמובן יישמעו טענות בלב פתוח, אך הסוגיה תהא ראויה לבירור מלא, שלא היה בעתירה זו..."
השופט הנדל: "כאמור, במסגרת עתירה זו קבעתי כי לרה"מ עומדת סמכות עקרונית לכהן במקביל כשר בממשלתו. אולם, כפי שיובהר להלן, אין בכך כדי להכשיר באופן גורף כל כהונה מקבילה; מידתה והיקפה של הכהונה משפיעות על סבירותה - כאשר חריגה קיצונית ממתחם הסבירות אף עשויה לצבוע אותה בצבעים של חריגה מסמכות... לצד מספר המשרדים שבהם מבקש רה"מ להחזיק, ישנה, במישור הסבירות, משמעות רבה גם לאיכותם - למשל, היקף הפעילות הכרוך בהם, מרכזיותם במסגרת עבודת הממשלה ומידת השפעתם על זכויות יסוד... נוכח הקשיים הכרוכים בכהונה מקבילה - ובייחוד על רקע מגמת ריבוי הכובעים עתירי הסמכות, האחריות והעומס שנוטל לעצמו רה"מ - דומה כי הגיעה העת למתן "התראת בטלות" בדבר עתידה החוקי המעורפל של פרקטיקה זו".

[3] בתיקון מס' 1 נמחקו המילים "ואולם יכול שיהיה שר בלי תיק" החל מהבחירות לכנסת ה-20, והן נחקקו מחדש בתיקון מס' 3 לפני כינון הממשלה בכנסת ה-20.
השופט הנדל בהערת אגב בעתירה נגד תיקון מס' 3 (בג"ץ 3234/15 מפלגת יש עתיד נ' יו"ר הכנסת): "דעתי היא כי ייתכן שמכוח הוראות הדין, ובוודאי מבחינת הדין הרצוי, יקבל כל שר בלי תיק עם מינויו הוראה בדבר התפקיד המוטל עליו והתחום בו הוא יעסוק. תוצאה זו מיטיבה עם השירות לציבור, יציבות השלטון ועיקרון המשילות. הגד זאת בצורה שונה: שר בלי תיק ומשרד - כן, שר בלי תפקיד ותחום עיסוק - לא."

[4] ס"ק (ו) נחקק בתיקון מס' 1 שתחילתו מהבחירות לכנסת ה-20. בתיקון מס' 3 והוראת שעה נקבע כי לא יחול על ממשלה שכוננה בכנסת ה-20.
עתירה שהוגשה נגד תיקון מס' 3 והוראת שעה - נדחתה (בג"ץ 3234/15 מפלגת יש עתיד נ' יו"ר הכנסת, ניתן ביום 9.7.2015). הנשיאה נאור לעניין חקיקת חוק-יסוד בהוראת שעה: "אכן, לא די בעובדה שחוק-יסוד נחקק כהוראת שעה, כשלעצמה, כדי לפסול אותו

כשירותם של השרים[5]

6. (א) לא יתמנה לשר מי שאינו אזרח ישראלי ותושב ישראל.

(ב) לא יתמנה לשר מי שמכהן במשרה או בתפקיד המפורטים בסעיף 7 לחוק-יסוד: הכנסת, אלא אם כן חדל לכהן באותה משרה או באותו תפקיד עובר למינויו או במועד מוקדם יותר, כפי שייקבע בחוק.

(ג) (1) לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון.

(2) יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לא יקבע כאמור בפסקה (1), אם קבע בית המשפט, לפי דין, כי יש עם העבירה שבה הורשע משום קלון.

(ד) לא יתמנה לשר מי שהוא בעל אזרחות שאינה ישראלית, אם דיני המדינה שהוא אזרח שלה מאפשרים את שחרורו מאזרחות זו, אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שחרורו ממנה.

(ה) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא יהיה לשר בתקופת כהונתה של אותה כנסת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק; לענין סעיף קטן זה, "פרישה מסיעה" - כהגדרתה בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

הטלת התפקיד להרכיב ממשלה

7. (א) משיש לכונן ממשלה חדשה יטיל נשיא המדינה, לאחר שהתייעץ עם נציגי הסיעות בכנסת, את התפקיד להרכיב ממשלה על אחד מחברי הכנסת שהסכים לכך; הנשיא יטיל את התפקיד כאמור בתוך שבעה ימים מיום פרסום תוצאות הבחירות או מיום היווצרות העילה לכינון ממשלה חדשה, ובמקרה של פטירת ראש הממשלה - בתוך 14 ימים מיום הפטירה.

מעיקרו, אלא נדרשת בחינה מדוקדקת של נסיבות המקרה... איני סבורה כי המקרה שלפנינו נמנה עם אותם מקרים המצדיקים התערבות בחקיקת-יסוד. הוראת השעה בעניינו נועדה לסוגיה שעיקר השלכותיה תקציביות-מינהליות - מספרם המירבי של שרים וסגני שרים בממשלה. אין מדובר בפגיעה בזכויות אדם. אף לא מדובר, לדעתי, בפגיעה בעקרון יסוד של משטרנו הדמוקרטי. בנוסף, בעניינו הוראת השעה נועדה למעשה לדחייה של כניסתו לתוקף של תיקון מס' 1, היינו להותרת המצב החוקתי הקיים בפועל על כנו לתקופת כהונתה של הכנסת ה-20. אין מדובר בקביעתו של הסדר חוקתי חדש לפרק זמן מוגבל. גם מסיבה זו פגיעתה של הוראת השעה דנן פחותה."

[5] פסקי דין בעניין גדר שיקול הדעת במינוי שר שהורשע בפלילים:

(1) בג"ץ 3095/15 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' רה"מ ואח' (ניתן ביום 13.8.2015) - דחיית עתירה בעניין מינוי מינוי חה"כ דרעי לשר הכלכלה ופיתוח הנגב והגליל. השופטת חיות: "אין די בכך שהמועמד לתפקיד עונה על תנאי הכשירות הקבועים בחוק וכי על מנת שההחלטה על דבר מינויו של המועמד תהא סבירה, נדרש הגורם הממנה לבחון בנוסף לתנאי הכשירות מכלול של שיקולים רלוונטיים הנוגעים למינוי ולאזן ביניהם... מהו פרק הזמן אשר נדרש כי יחלוף בטרם ניתן יהיה למנות לכהונת שר אדם שהורשע בפלילים בעבירה שיש עמה קלון ובגינה אף ריצה עונש מאסר? שאלה זו מן הראוי כי תוכרע על-ידי הגורם הממנה בהתאם לנסיבותיו של כל מקרה ומקרה... אך אין ספק כי אחד הנתונים שעליו להביא בחשבון בהקשר זה הוא פרק הזמן בן שבע השנים שקבע המחוקק בסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה כמגבלת כשירות בהקשר זה... ראוי להוסיף ולציין עוד כי בכל הנוגע לענייני הרכבת ממשלה מסור לראש הממשלה שיקול דעת רחב."

(2) בג"ץ 232/16 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' רה"מ ואח' (ניתן ביום 8.5.2016) - דחייה בדעת רוב של עתירה בעניין מינוי השר דרעי לשר הפנים. השופט ג'ובראן: "דין טענת העותרת, לפיה תפקידו של שר הפנים מחייב טוהר מידות "מיוחד", השולל כליל את האפשרות למנות אליו אדם אשר עבר עבירות שחיתות - להידחות. לשיטתי, ככלל, בהעדר זיקה ישירה וברורה בין העבירות שעבר אדם לבין התפקיד אליו הוא מיועד, אין מקום לקביעתם של תנאי כשירות וטוהר מידות שונים למשרדי ממשלה שונים."

(ב) נתקיימה ההתייעצות לפני שנתכנסה הכנסת החדשה, יתייעץ הנשיא עם נציגי רשימות המועמדים שתיוצגנה בכנסת החדשה.

(ג) סעיף זה לא יחול על כינון ממשלה בעקבות הבעת אי אמון לפי סעיף 28 או בעקבות הגשת בקשה לנשיא המדינה לפי סעיף 29(ב), ויחולו ההוראות המפורטות בסעיפים האמורים.

התקופה להרכבת ממשלה

8. לחבר הכנסת שנשיא המדינה הטיל עליו את התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף 7 נתונה למילוי תפקידו תקופה של 28 ימים; הנשיא רשאי להאריך תקופה זו בתקופות נוספות, ובלבד שלא יעלו יחד על 14 ימים.

הטלת התפקיד מחדש

9. (א) עברה התקופה לפי סעיף 8 וחבר הכנסת לא הודיע לנשיא המדינה שהרכיב ממשלה, או שהודיע לו לפני כן שאין בידו להרכיב ממשלה, או שהציג ממשלה והכנסת דחתה את הבקשה להביע בה אמון לפי סעיף 13(ד), יטיל הנשיא את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר אחר של הכנסת שהודיע לנשיא שהוא מוכן לקבל את התפקיד, או יודיע ליושב ראש הכנסת שאינו רואה אפשרות להגיע להרכבת ממשלה, והכל בתוך שלושה ימים מיום שעברה התקופה או מיום הודעתו של חבר הכנסת שאין בידו להרכיב ממשלה, או מיום דחיית הבקשה להביע אמון בממשלה, לפי הענין.

(ב) לפני שיטיל את התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף זה, או לפני שיודיע ליושב ראש הכנסת שאינו רואה אפשרות להגיע להרכבת ממשלה, רשאי הנשיא לחזור ולהתייעץ עם נציגי סיעות בכנסת.

(ג) לחבר הכנסת שהתפקיד להרכיב ממשלה הוטל עליו לפי סעיף זה נתונה למילוי תפקידו תקופה של 28 ימים.

הטלת התפקיד לפי בקשת רוב חברי הכנסת

10. (א) הודיע נשיא המדינה ליושב ראש הכנסת, לפי סעיף 9(א), שאינו רואה אפשרות להגיע להרכבת ממשלה, או שהטיל את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר הכנסת לפי אותו סעיף וחבר הכנסת לא הודיע לנשיא בתוך 28 ימים שהרכיב ממשלה או שהודיע לו לפני כן שאין בידו להרכיב ממשלה או שהציג ממשלה והכנסת דחתה את הבקשה להביע בה אמון לפי סעיף 13(ד), רשאים רוב חברי הכנסת לבקש מנשיא המדינה, בכתב, להטיל את התפקיד על חבר הכנסת פלוני, שהסכים לכך בכתב, והכל בתוך 21 ימים מיום הודעת הנשיא, או מהיום שבו עברה התקופה לפי סעיף 9(ג), או מיום הודעתו של חבר הכנסת שאין בידו להרכיב ממשלה, או מיום דחיית הבקשה להביע אמון בממשלה, לפי הענין.

(ב) הוגשה לנשיא בקשה כאמור בסעיף קטן (א), יטיל הנשיא, בתוך יומיים, את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר הכנסת שצוין בבקשה.

(ג) לחבר הכנסת שהתפקיד להרכיב ממשלה הוטל עליו לפי סעיף זה נתונה למילוי תפקידו תקופה של 14 ימים.

בחירות מוקדמות באין ממשלה

11. (א)[6] לא הוגשה בקשה כאמור בסעיף 10(א), או לא הרכיב חבר הכנסת ממשלה בתקופה הנתונה לו לפי סעיף 10(ג), או שהודיע לנשיא לפני כן שאין בידו להרכיב ממשלה, יודיע נשיא המדינה על כך ליושב ראש הכנסת.

(ב) הודיע הנשיא כאמור בסעיף קטן (א), או שחבר הכנסת שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף 10(א) הציג ממשלה והכנסת דחתה את הבקשה להביע בה אמון לפי סעיף 13(ד), יראו את הכנסת כאילו החליטה על התפזרותה לפני תום תקופת כהונתה, והבחירות לכנסת יתקיימו ביום ג' האחרון שלפני תום 90 הימים מיום הודעת הנשיא, או מיום דחיית הבקשה להביע אמון בממשלה, לפי הענין.

הפסקת הליכים להרכבת ממשלה

12. נתקבל חוק על התפזרות הכנסת, ייפסקו ההליכים להרכבת ממשלה.

כינון הממשלה

13. (א) הטיל נשיא המדינה על חבר הכנסת את התפקיד להרכיב ממשלה, יודיע על כך ליושב ראש הכנסת ויושב ראש הכנסת יודיע על כך לכנסת.

(ב) הרכיב חבר הכנסת ממשלה, יודיע על כך לנשיא המדינה וליושב ראש הכנסת, ויושב ראש הכנסת יודיע על כך לכנסת ויקבע ישיבה, לצורך כינון הממשלה, בתוך שבעה ימים מיום ההודעה לכנסת לפי סעיף קטן זה.

(ג) חבר הכנסת שהרכיב ממשלה יעמוד בראשה.

(ד) משהורכבה הממשלה, תתייצב לפני הכנסת, תודיע על קווי היסוד של מדיניותה, על הרכבה ועל חלוקת התפקידים בין השרים, ותבקש הבעת אמון; הממשלה תיכון משהביעה בה הכנסת אמון, ומאותה שעה ייכנסו השרים לכהונתם.

הצהרת אמונים

14. משהביעה הכנסת אמון בממשלה, או סמוך ככל האפשר לאחר מכן, יצהיר ראש הממשלה בפני הכנסת הצהרת אמונים זו:

"אני (השם) מתחייב כראש הממשלה לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, למלא באמונה את תפקידי כראש הממשלה ולקיים את החלטות הכנסת";

וכל אחד מן השרים האחרים יצהיר הצהרת אמונים זו:

"אני (השם) מתחייב כחבר הממשלה לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, למלא באמונה את תפקידי כחבר הממשלה ולקיים את החלטות הכנסת".

---

[6] ביום 17.11.2008 הודיע נשיא המדינה לפי סעיף 11(א) כי לא הוגשה לו בקשה כאמור בסעיף 10(א) (י"פ התשס"ט, עמ' 810).

צירוף שר 15. הממשלה רשאית, על פי הצעת ראש הממשלה, לצרף שר נוסף לממשלה; החליטה הממשלה לצרף שר, תודיע על כך ועל תפקידו של השר הנוסף לכנסת; עם אישור ההודעה על ידי הכנסת ייכנס השר הנוסף לכהונתו וסמוך ככל האפשר לאישור יצהיר את הצהרת האמונים.

מילוי מקומו של ראש הממשלה 16. (א) נעדר ראש הממשלה מן הארץ יזמן ממלא מקומו את ישיבות הממשלה וינהל אותן.

(ב) נבצר מראש הממשלה זמנית למלא את תפקידו, ימלא את מקומו ממלא מקום ראש הממשלה; חלפו 100 ימים רצופים שבהם כיהן ממלא מקום ראש הממשלה במקום ראש הממשלה והוא לא חזר למלא את תפקידו, יראוהו כמי שנבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו.

(ג) לא היה ממלא מקום לראש הממשלה או שנבצר מממלא מקום ראש הממשלה למלא את תפקידיו לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ב), תקבע הממשלה שר אחר, שהוא חבר הכנסת, למלא תפקידים אלה.

חקירת ראש הממשלה בתקופת כהונתו ואחריה, הגשת כתב אישום והרשעה 17. (א) לא תיפתח חקירה פלילית נגד ראש הממשלה אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה.

(ב) לא תיפתח חקירה פלילית נגד מי שכיהן כראש הממשלה, בשל חשד לביצוע עבירה שנעברה בעת כהונתו או בשנה לאחר שחדל לכהן, אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה.

(ג) כתב אישום נגד ראש הממשלה יוגש בידי היועץ המשפטי לממשלה לבית המשפט המחוזי בירושלים, שיישב בהרכב של שלושה שופטים; הוראות בענין כתב אישום שהוגש בטרם החל ראש הממשלה לכהן בתפקידו ייקבעו בחוק.

(ד) בית המשפט שהרשיע את ראש הממשלה בעבירה, יקבע בפסק דינו אם יש באותה עבירה משום קלון.

הפסקת כהונה של ראש הממשלה מחמת עבירה 18. (א) הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב חבריה, להעביר מכהונתו את ראש הממשלה שהורשע בעבירה ובית המשפט קבע בפסק דינו שיש עימה משום קלון; החליטה הכנסת כאמור, יראו את הממשלה כאילו התפטרה עם קבלת ההחלטה.

(ב) בתוך 30 ימים מיום מתן פסק הדין כאמור בסעיף קטן (א), תחליט ועדת הכנסת של הכנסת בדבר המלצתה לענין העברת ראש הממשלה מכהונתו ותביא את המלצתה בפני מליאת הכנסת; לא הביאה ועדת הכנסת את המלצתה בתוך המועד האמור, יעלה יושב ראש הכנסת את הענין לדיון במליאת הכנסת.

(ג) ועדת הכנסת והכנסת לא יחליטו בדבר העברת ראש הממשלה מכהונתו אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות לטעון טענותיו לפניהן.

(ד) לא הועבר ראש הממשלה מכהונתו לפי סעיף זה ופסק הדין כאמור בסעיף קטן (א) נעשה סופי, תיפסק כהונתו של ראש הממשלה ויראו את הממשלה כאילו התפטרה ביום שבו פסק הדין נעשה סופי.

(ה) הוראות סעיפים 42א ו-42ב לחוק-יסוד: הכנסת לא יחולו על ראש הממשלה.

התפטרות ראש הממשלה[7]

19. ראש הממשלה רשאי, לאחר שהודיע לממשלה על כוונתו לעשות כן, להתפטר על ידי הגשת כתב התפטרות לנשיא המדינה; התפטרות ראש הממשלה - כהתפטרות הממשלה.

ראש הממשלה שנפטר או שנבצר ממנו דרך קבע למלא את התפקיד

20. (א) נפטר ראש הממשלה, רואים את הממשלה כאילו התפטרה ביום פטירתו.

(ב) נבצר מראש הממשלה, דרך קבע, למלא את תפקידו, רואים את הממשלה כאילו התפטרה ביום ה-101 שבו מכהן ממלא מקום במקומו.

ראש הממשלה או ממלא מקומו שחדלו להיות חברי הכנסת

21. (א) ראש הממשלה שחדל להיות חבר הכנסת, רואים אותו כאילו התפטר מכהונתו ביום שנפסקה חברותו בכנסת; התפטרות ראש הממשלה - כהתפטרות הממשלה.

(ב) שר המכהן כממלא מקום ראש הממשלה, שחדל להיות חבר הכנסת, יחדל מלכהן בתפקידו כממלא מקום ראש הממשלה.

הפסקת כהונתו של שר (תיקון מס' 2)

22. (א) שר, למעט ראש הממשלה, רשאי, לאחר שהודיע לממשלה על כוונתו לעשות כן, להתפטר מן הממשלה על ידי הגשת כתב התפטרות לראש הממשלה; כהונתו בממשלה נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות נמסר לראש הממשלה, זולת אם חזר בו השר מהתפטרותו קודם לכן; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכול כפי שייקבע בחוק.[8]

(ב) ראש הממשלה רשאי, לאחר שהודיע לממשלה על כוונתו לעשות כן, להעביר שר מכהונתו; כהונתו של השר נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההעברה מכהונה נמסר לידיו, זולת אם חזר בו ראש הממשלה קודם לכן; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכול כפי שייקבע בחוק.

(ג) כהונתו של שר בממשלה נפסקת עם בחירתו או התמנותו לאחד התפקידים שנושאיהם מנועים מהיות מועמדים לכנסת.

הפסקת כהונת שר מחמת עבירה

23. (א) כתב אישום נגד שר, למעט בעבירות שייקבעו בחוק, יוגש ויתברר בבית משפט מחוזי; הוראות בענין כתב אישום שהוגש בטרם החל השר לכהן בתפקידו ייקבעו בחוק.

---

[7] ביום 21.9.2008 התפטר ראש הממשלה אהוד אולמרט (י"פ התשס"ט, עמ' 26).

[8] ר' סעיף 5ב לחוק הממשלה.

(ב) בית המשפט שהרשיע שר בעבירה, יקבע בפסק דינו אם יש באותה עבירה משום קלון; קבע בית המשפט כאמור, תיפסק כהונתו של השר ביום מתן פסק הדין.

(ג) סעיף זה לא יחול על ראש הממשלה.

מילוי מקומו של שר 24. (א) נעדר שר, למעט ראש הממשלה, מן הארץ, רשאית הממשלה לקבוע כי שר אחר ימלא את מקומו; ממלא המקום ימלא את תפקידיו של השר, כולם או מקצתם, הכל כפי שתקבע הממשלה.

(ב) חדל שר לכהן או שנבצר ממנו זמנית למלא את תפקידו, ימלא את התפקיד ראש הממשלה או שר אחר שתקבע הממשלה.

(ג) תקופת מילוי המקום של שר שחדל לכהן כאמור בסעיף קטן (ב) לא תעלה על שלושה חודשים.

סגני שרים (תיקונים מס' 1 ו-4)[9] 25. (א)[10] שר הממונה על משרד רשאי, בהסכמת ראש הממשלה ובאישור הממשלה, למנות לאותו משרד, מבין חברי הכנסת, סגן שר אחד; סגן שר ייכנס לתפקידו משהודיעה הממשלה בכנסת על מינויו; לסגן שר שמונה על ידי ראש הממשלה ייקרא "סגן שר במשרד ראש הממשלה".

(א1)[11] סמוך ככל האפשר למינויו, יצהיר סגן השר בפני הכנסת הצהרת אמונים זו: "אני (השם) מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, למלא באמונה את תפקידי כסגן שר, ולקיים את החלטות הכנסת."

(ב) סגן שר יפעל בכנסת ובמשרד שנתמנה לו, בשם השר שמינה אותו ובמסגרת הענינים שמסר לו.

---

[9] (1) לעניין "סגן שר במעמד של שר" פסק ביהמ"ש העליון: "נראה כי המוסד של "כאילו", של סגן שר הממלא את פונקציות השר עד קצה גבול היכולת הפורמלית כשהשר המכהן הוא ראש הממשלה, להבדיל מסגן שר במתכונתו הבסיסית, הוא מוסד הקרב לתום דרכו. על המערכת הממשלתית ליתן דעתה כי פסק דין זה, אף אם לא הביא להתערבות שיפוטית נוכח הרקע שתואר, מהוה תמרור לעתיד... ראוי משרד ממשלתי כי מי שעומד בראשו בפועל, במהות, יהא בעל כל הכוחות והסמכויות, מהחל ועד כלה, למלא את תפקידו ולשרת את הציבור כך יהא לעתיד לבוא, ואנו יוצאים מהנחה כי כך יהא בממשלה הבאה למצער. יתכן כמובן תמיד מינויו של סגן שר - אך ב"ממדיו הטבעיים", לצד השר הפועל במשרד כשר." השופט א' רובינשטיין בבג"ץ 3002/09 ההסתדרות הרפואית בישראל נ' רה"מ ואח' (ניתן ביום 9.6.09).

(2) אין מחלוקת כיום שהמוסד הפוליטי ה"היסטורי" של "סגן שר במעמד שר", שלא היה לו עיגון בדין מעולם, אינו חוקי ואינו עומד בתנאי חוק יסוד: הממשלה, הן בעדשת מעמדו של שר והן בעדשת מעמדו של סגן שר. על כן אין קושי ליתן צו מוחלט, לפיו אין בנמצא יצור חוקי הקרוי סגן שר במעמד שר; ובכך אנו ממשיכים את אשר ננקט בפרשת ההסתדרות הרפואית (בג"ץ 3132/15 מפלגת יש עתיד נ' רה"מ, ניתן ביום 23.8.15).

[10] הנשיא גרוניס בבג"ץ 3997/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר החוץ, ח"כ צחי הנגבי ואח' (ניתן ביום 12.2.15) שעסק במינוי סגן שר לאחר שהורשע:

"ההסדר העולה מחוקי-היסוד לגבי סגן שר שהורשע בפלילים הוא כדלקמן: כאשר מורשע סגן שר בפלילים ונקבע שיש בעבירה שבה הורשע משום קלון, מופסקת כהונתו (סעיף 27 לחוק-יסוד: הממשלה). בעקבות קביעת הקלון אף נפסקת חברותו בכנסת (סעיף 42א(א) לחוק-יסוד: הכנסת). מאחר שאותו אדם מורשע אינו משמש עוד חבר כנסת, אף אין הוא יכול לשמש באותה כנסת כסגן שר. אם לא הוטל על המורשע עונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים, רשאי הוא להיבחר לכנסת בבחירות הבאות, ואם נבחר לכנסת, לשוב לשמש סגן שר (סעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת)... ההלכות הראשונות שניתנו בסוגיה נתקבלו על רקע חוסר חקיקתי בחוקי-היסוד... אולם בעניינו לא קיים חלל חקיקתי. חוק-יסוד: הממשלה וחוק-יסוד: הכנסת כוללים הוראות המתייחסות במישרין למינוי ולהפסקת כהונה של שר, סגן שר וחבר כנסת שהורשעו בדין. לפיכך, ספק רב אם ניתן לראות במקרים שאינם נופלים לגדר ההסדר הקבוע בהוראות אלו כ"לקונה" בחוקי-היסוד."

[11] הוראת מעבר לסעיף 25(א1) שהתווסף בתיקון מס' 4 שתחילתו ביום 6.8.2015:

(א) מי שמונה כסגן שר לפני תחילתו של תיקון מס' 4 לא יצהיר אמונים כאמור בסעיף 25(א1); (ב) בתקופת כהונתה של הכנסת ה-20: על אף האמור בסעיף קטן (א), סגן שר שמונה לפני תחילתו של תיקון מס' 4 והפסיק את חברותו בכנסת לפי הוראות סעיף 42ג לחוק-יסוד: הכנסת, יצהיר אמונים סמוך ככל האפשר להפסקת כהונתו בכנסת.

(ג) חבר הכנסת שפרש מסיעתו לא יתמנה לסגן שר בתקופת כהונתה של אותה כנסת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק; לענין סעיף קטן זה, "פרישה מסיעה" - כהגדרתה בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

(ד)[12] מספר סגני השרים לא יעלה על ארבעה.

פקיעת כהונתו של סגן שר (תיקון מס' 4)

26. כהונתו של סגן שר נפסקת בכל אחת מאלה:

(1) סגן השר התפטר בהגשת כתב התפטרות לשר שמינה אותו; כהונתו של סגן השר נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות נמסר לשר שמינה אותו, זולת אם חזר בו סגן השר קודם לכן; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכול כפי שייקבע בחוק;

(2) השר שמינה אותו חדל להיות שר או להיות ממונה על אותו משרד;

(3) ראש הממשלה, הממשלה או השר שמינה את סגן השר החליטו להפסיק את כהונתו; ואולם ראש הממשלה לא יעביר סגן שר מכהונתו אלא לאחר שהודיע על כוונתו לעשות כן לממשלה ולשר שמינה את סגן השר; כהונתו של סגן השר נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההעברה מהכהונה נמסר לידיו כאמור, זולת אם חזרו בהם ראש הממשלה, הממשלה או השר שמינה אותו, לפי העניין, קודם לכן; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכול כפי שייקבע בחוק;

(4) כוננה ממשלה חדשה;

(5) סגן השר חדל להיות חבר הכנסת.[13]

הפסקת כהונת סגן שר מחמת עבירה

27. בית המשפט שהרשיע סגן שר בעבירה יקבע בפסק דינו אם יש באותה עבירה משום קלון; קבע בית המשפט כאמור, תיפסק כהונתו של סגן השר ביום מתן פסק הדין.

הבעת אי-אמון בממשלה (תיקון מס' 1)[14]

28. (א) הכנסת רשאית להביע אי-אמון בממשלה.

---

[12] ס"ק (ד) נחקק בתיקון מס' 1 שתחילתו מהבחירות לכנסת ה-20. בתיקון מס' 3 והוראת שעה נקבע כי לא יחול על ממשלה שכוננה בכנסת ה-20.

[13] בתקופת כהונתה של הכנסת ה-20, במקום "חבר הכנסת" באו המילים "חבר הכנסת, זולת אם הפסיק להיות חבר הכנסת לפי הוראות סעיף 42ג לחוק-יסוד: הכנסת".

[14] ר' סעיף 44 לתקנון הכנסת.

נוסח סעיף 28 עד הכנסת ה-20:

"(א) הכנסת רשאית להביע אי אמון בממשלה.

(ב) הבעת אי אמון בממשלה תיעשה בהחלטה של הכנסת, ברוב חבריה, לבקש מנשיא המדינה להטיל את הרכבת הממשלה על חבר הכנסת פלוני, שהסכים לכך בכתב.

(ג) החליטה הכנסת כאמור, רואים את הממשלה כאילו התפטרה עם קבלת ההחלטה; הנשיא יטיל, בתוך יומיים מקבלת ההחלטה, את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר הכנסת שצוין בהחלטה.

(ד) לחבר הכנסת שנשיא המדינה הטיל עליו את התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף זה נתונה למילוי תפקידו תקופה של 28 ימים; הנשיא רשאי להאריך תקופה זו בתקופות נוספות, ובלבד שלא יעלו יחד על 14 ימים.

(ה) עברה התקופה לפי סעיף קטן (ד) וחבר הכנסת לא הודיע לנשיא המדינה שהרכיב ממשלה, או שהודיע לו לפני כן שאין בידו להרכיב ממשלה, יודיע נשיא המדינה על כך ליושב ראש הכנסת.

(ב) הבעת אי-אמון בממשלה תיעשה בהחלטה של הכנסת, ברוב חבריה, להביע אמון בממשלה אחרת שהודיעה על קווי היסוד של מדיניותה, על הרכבה ועל חלוקת התפקידים בין השרים כאמור בסעיף 13(ד); הממשלה החדשה תיכון משהביעה בה הכנסת אמון, ומאותה שעה ייכנסו השרים לכהונתם.

(ג) פרטים לעניין הגשת הצעה להביע אי-אמון בממשלה והדיון בה ייקבעו בחוק או בתקנון הכנסת; הוגשה ההצעה בידי 61 חברי הכנסת, יתקיים הדיון בהקדם האפשרי, ולא יאוחר משבוע מיום הגשתה.

סמכות לפזר את הכנסת (תיקון מס' 1)[15]

29. (א) נוכח ראש הממשלה כי קיים בכנסת רוב המתנגד לממשלה, ושעקב כך נמנעת אפשרות לפעולה תקינה של הממשלה, רשאי הוא, בהסכמת נשיא המדינה, לפזר את הכנסת בצו שיפורסם ברשומות; הצו ייכנס לתוקפו 21 ימים אחרי יום פרסומו, אלא אם כן הוגשה בקשה לפי סעיף קטן (ב), ורואים את הממשלה כאילו התפטרה ביום פרסום הצו.

(ב) בתוך 21 ימים מיום פרסום הצו, רשאים רוב חברי הכנסת לבקש בכתב מנשיא המדינה להטיל על חבר כנסת פלוני, שהסכים לכך בכתב, ושאינו ראש הממשלה, להרכיב ממשלה.

(ג) הוגשה לנשיא המדינה בקשה כאמור בסעיף קטן (ב), יודיע על כך הנשיא ליושב ראש הכנסת; הנשיא יטיל, בתוך יומיים, את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר הכנסת שצוין בבקשה.

(ד) לחבר הכנסת שנשיא המדינה הטיל עליו את התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף זה נתונה למילוי תפקידו תקופה של 28 ימים; הנשיא רשאי להאריך תקופה זו בתקופות נוספות, ובלבד שלא יעלו יחד על 14 ימים.

(ה) לא הוגשה בקשה כאמור בסעיף קטן (ב), או עברה התקופה כאמור בסעיף קטן (ד), וחבר הכנסת לא הודיע לנשיא שהרכיב ממשלה או שהודיע לו לפני כן שאין בידו להרכיב ממשלה, יודיע נשיא המדינה על כך ליושב ראש הכנסת.

(ו) הודיע נשיא המדינה כאמור בסעיף קטן (ה) או שהציג חבר הכנסת ממשלה והכנסת דחתה את הבקשה להביע בה אמון לפי סעיף 13(ד), יראו את הכנסת כאילו החליטה על התפזרותה לפני תום תקופת כהונתה, והבחירות לכנסת יתקיימו ביום ג' האחרון שלפני תום 90 הימים מיום כניסת הצו לתוקף או מיום סיום התקופה להרכבת ממשלה או מיום ההודעה לנשיא או מיום דחיית הבקשה להביע אמון בממשלה, לפי הענין.

(ו) הודיע נשיא המדינה כאמור בסעיף קטן (ה) או שהציג חבר הכנסת ממשלה והכנסת דחתה את הבקשה להביע בה אמון לפי סעיף 13(ד), רואים את הכנסת כאילו החליטה על התפזרותה לפני תום כהונתה, והבחירות לכנסת יתקיימו ביום ג' האחרון שלפני תום 90 הימים מיום הודעת הנשיא, או מיום דחיית הבקשה להביע אמון בממשלה, לפי הענין."

[15] צו בדבר פיזור הכנסת ה-16 ע"י רה"מ אריאל שרון - י"פ התשס"ו, עמ' 728.

(ז) ראש הממשלה לא יהיה רשאי להשתמש בסמכותו לפי סעיף זה -

(1) מתחילת כהונתה של כנסת חדשה עד כינון הממשלה החדשה;

(2) [בטל]

(3) לאחר התפטרות ראש הממשלה, או מיום מתן פסק דין שבו נקבע כי עבר עבירה שיש עימה משום קלון עד יום החלטת הכנסת לפי סעיף 18(א).

(ח) שר הממלא את מקומו של ראש הממשלה לא יהיה רשאי להשתמש בסמכות הנתונה לראש הממשלה לפי סעיף זה.

רציפות הממשלה (תיקון מס' 1)

30. (א) עם בחירת כנסת חדשה או התפטרות הממשלה כאמור בסעיפים 18, 19, 20 או 21 או עם הגשת בקשה לפי סעיף 29(ב), יפתח נשיא המדינה בהליכים להרכבת ממשלה חדשה כאמור בחוק-יסוד זה.

(ב) עם בחירת כנסת חדשה או התפטרות הממשלה כאמור בסעיפים 18, 19, 20, 21 או 29 תמשיך הממשלה היוצאת במילוי תפקידיה עד שתיכון הממשלה החדשה.

(ג)16 ראש הממשלה שהתפטר ימשיך במילוי תפקידו עד שתיכון הממשלה החדשה; נפטר ראש הממשלה, נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו או הופסקה כהונתו מחמת עבירה, תקבע הממשלה שר אחר שהוא חבר הכנסת וחבר סיעתו של ראש הממשלה, לכהן כראש הממשלה בפועל עד שתיכון הממשלה החדשה.

(ד) ממשלה המכהנת לפי סעיף קטן (ב), רשאית למנות חבר הכנסת להיות שר בתפקידו של שר שחדל לכהן; מינויו של שר לפי סעיף קטן זה אינו טעון אישור הכנסת.

---

[16] החל ביום 14.4.2006 ועד לכינון הממשלה החדשה כיהן אהוד אולמרט כראש הממשלה בפועל לפי קביעת הממשלה, לאחר חלוף תקופת מאה הימים שבהם נבצר מראש הממשלה אריאל שרון למלא את תפקידו (י"פ התשס"ו, עמ' 3104).

סעיפים 30א ו–30ב נקבעו כהוראת שעה לתקופת כהונתה של הכנסת ה–20:

הטלת התפקיד על ראש הממשלה שר או סגן שר שחברותו בכנסת נפסקה (תיקון מס' 4 – הוראת שעה)

30א. *על אף האמור בסעיפים 7 עד 11, 13, 28 ו–29, שר או סגן שר שחברותו בכנסת נפסקה לפי סעיף 42ג לחוק-יסוד: הכנסת, רשאי לבקש להטיל עליו את התפקיד להרכיב ממשלה, לבקש להטיל עליו את התפקיד להרכיב ממשלה או להציע אותו כמועמד להיות ראש הממשלה, בהתאם להוראות הסעיפים האמורים, על שאינו חבר הכנסת, אולם עם היותו לראש הממשלה תתחדש חברותו בכנסת בהתאם להוראות סעיף 42ג(ג)(2) לחוק-יסוד: הכנסת.*

ממלא מקום ראש הממשלה או ראש ממשלה בפועל שהוא שר שחברותו בכנסת נפסקה (תיקון מס' 4 – הוראת שעה)

30ב. *על אף האמור בסעיפים 5(ב), 16(ב) ו–30(ג), רשאי ראש הממשלה, בהתאם להוראות הסעיפים האמורים, שר שחברותו בכנסת נפסקה לפי סעיף 42ג לחוק-יסוד: הכנסת, לממלא מקום ראש הממשלה או לראש הממשלה בפועל, אף שאינו חבר הכנסת, אולם עם מינויו כאמור מתחדש חברותו בכנסת בהתאם להוראות סעיף 42ג(ג)(3) או (4) לחוק היסוד האמור.*

תפקוד הממשלה

31. (א) הממשלה רשאית, באישור הכנסת, לשנות את חלוקת התפקידים בין השרים, למעט תפקיד ראש הממשלה.

(ב) הממשלה רשאית, באישור הכנסת, להעביר סמכות הנתונה על פי חוק לשר אחד, או חובה המוטלת עליו על פי חוק, כולה או מקצתה, לשר אחר.

(ג) הממשלה רשאית, באישור הכנסת, לאחד משרדים, לחלקם, לבטלם ולהקים משרדים חדשים.

(ד) הממשלה רשאית להעביר שטחי פעולה ממשרד למשרד.

(ה) הממשלה רשאית למנות ועדות שרים קבועות, זמניות או לעניינים מסוימים; מונתה ועדה, רשאית הממשלה לפעול באמצעותה.

(ו) הממשלה תקבע את סדרי ישיבותיה ועבודתה, דרכי דיוניה ואופן קבלת החלטותיה אם דרך קבע ואם לענין מסוים.

הסמכויות השיוריות של הממשלה

32. הממשלה מוסמכת לעשות בשם המדינה, בכפוף לכל דין, כל פעולה שעשייתה אינה מוטלת בדין על רשות אחרת.

אצילת סמכויות (תיקון מס' 5)

33. (א) סמכות הנתונה על פי דין לממשלה רשאית הממשלה לאצול לאחד השרים; סעיף זה לא יחול על סמכויות הממשלה לפי חוק-יסוד זה, למעט סמכויות לפי סעיף 32.

(ב) סמכות הנתונה לאחד השרים על פי חוק או שהועברה לו על פי סעיף 31(ב), למעט סמכות להתקין תקנות, רשאי השר לאצול, כולה, מקצתה או בסייגים, לעובד ציבור.

(ג) סמכות שהממשלה אצלה לשר, למעט סמכות להתקין תקנות, רשאי השר לאצלה, כולה, מקצתה או בסייגים, לעובד ציבור אם הסמיכה אותו הממשלה לכך.

(ג1)[17] כיהן ראש הממשלה כשר הממונה על משרד, רשאי הוא לאצול את סמכותו, בהתאם להוראות סעיפים קטנים (ב) או (ג), גם לסגן שר באותו משרד.

(ד) בסעיף זה, סמכות הנתונה לממשלה או לשר, לרבות חובה המוטלת עליהם.

(ה) הוראות סעיף זה יחולו אם אין כוונה אחרת משתמעת מן החוק המקנה את הסמכות או המטיל את החובה.

נטילת סמכויות

34. שר הממונה על ביצועו של חוק רשאי ליטול לעצמו כל סמכות, למעט סמכות בעלת אופי שיפוטי, הנתונה על פי אותו חוק לעובד המדינה, אם אין כוונה אחרת משתמעת מן החוק; השר רשאי לעשות כאמור לענין מסוים או לתקופה מסוימת.

סודיות

35. (א) הדיונים וההחלטות של הממשלה ושל ועדות השרים בענינים אלה הם סודיים וגילוים ופרסומם אסור:

(1) ביטחון המדינה;

(2) יחסי חוץ של המדינה;

(3) סוג ענינים אחר שהממשלה ראתה את סודיותו כחיונית למדינה, והכריזה עליו בצו, לענין סעיף זה;

(4) ענין שהממשלה החליטה לשמרו בסוד, ובלבד שגילויו ופרסומו של ענין כאמור אינו אסור אלא על מי שידע על ההחלטה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על דברים שהממשלה או ראש הממשלה, או מי שהממשלה או ראש הממשלה הסמיכוהו לכך, התירו את פרסומם, או על דברים שפרסומם נדרש על פי דין.[18]

משכורת וגמלאות

36. משכורתם של השרים וסגני השרים ותשלומים אחרים שישולמו להם בתקופת כהונתם או לאחריה, או לשאיריהם לאחר מותם, ייקבעו בחוק, או בהחלטה של הכנסת או של ועדה מועדותיה שהכנסת הסמיכה לכך.

תקנות

37. (א) שר הממונה על ביצועו של חוק מוסמך להתקין תקנות לביצועו.

(ב) חוק יכול שיסמיך את ראש הממשלה או שר להתקין תקנות בענין שנקבע בהסמכה.

---

[17] תחילתו של סעיף קטן (ג1) שהתווסף בתיקון מס' 5 ביום קבלתו - 10.1.2018.

[18] בתוקף סמכותה לפי סעיף 28(ב) לחוק-יסוד: הממשלה (הישן), החליטה הממשלה להסמיך את מזכיר הממשלה לענין התרת פרסומם של דברים אשר פרסומם וגילויים אסורים לפי סעיף 28 הנ"ל (י"פ התשכ"ט, עמ' 602).

הכרזת מצב חירום[19] 38. (א) ראתה הכנסת שקיים במדינה מצב של חירום רשאית היא, ביוזמתה או על פי הצעת הממשלה, להכריז על מצב חירום.

(ב) תקופת תוקפה של ההכרזה תהא כפי שנקבע בה, אך לא תעלה על שנה; הכנסת רשאית לחזור ולהכריז על מצב חירום כאמור.

(ג) ראתה הממשלה שקיים במדינה מצב של חירום ושעקב דחיפות הענין יש להכריז על מצב חירום עוד לפני שניתן לכנס את הכנסת, רשאית היא להכריז על מצב חירום; תוקפה של ההכרזה יפקע כעבור שבעה ימים מיום נתינתה, אם לא אושרה או בוטלה קודם לכן על ידי הכנסת בהחלטה של רוב חבריה; לא התכנסה הכנסת, רשאית הממשלה לחזור ולהכריז על מצב חירום כאמור בסעיף קטן זה.

(ד) הכרזות הכנסת או הממשלה על מצב חירום יפורסמו ברשומות; לא ניתן לפרסם הכרזה על מצב החירום ברשומות, תפורסם ההכרזה בדרך מתאימה אחרת, ובלבד שתפורסם ברשומות מיד כשניתן יהיה לעשות כן.

(ה) הכנסת רשאית, בכל עת, לבטל הכרזה על מצב חירום; הודעה על הביטול תפורסם ברשומות.

התקנת תקנות שעת חירום[20] 39. (א) במצב חירום רשאית הממשלה להתקין תקנות שעת חירום כדי להגן על המדינה, ביטחון הציבור וקיום האספקה והשירותים החיוניים; תקנות שעת חירום יונחו על שולחן ועדת החוץ והביטחון של הכנסת סמוך ככל האפשר לאחר התקנתן.

(ב) ראה ראש הממשלה כי לא ניתן לכנס את הממשלה וכי קיים צורך דחוף וחיוני להתקין תקנות שעת חירום, רשאי הוא להתקינן או להסמיך שר להתקינן.

(ג) תקנות שעת חירום כוחן יפה לשנות כל חוק, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים, וכן להטיל או להגדיל מסים או תשלומי חובה אחרים, והכל זולת אם אין הוראה אחרת בחוק.

(ד) אין בכוחן של תקנות שעת חירום למנוע פניה לערכאות, לקבוע ענישה למפרע או להתיר פגיעה בכבוד האדם.

(ה) לא יותקנו תקנות שעת חירום ולא יופעלו מכוחן הסדרים, אמצעים וסמכויות, אלא במידה שמצב החירום מחייב זאת.

(ו) תוקפן של תקנות שעת חירום יפקע כעבור שלושה חודשים מיום התקנתן, זולת אם הוארך תוקפן בחוק, או שבוטלו על ידי הכנסת בחוק או בהחלטה של רוב חברי הכנסת.

---

[19] ר' חלק ו' לתקנון הכנסת.
[20] ר' חלק ו' לתקנון הכנסת.

(ז) תקנות שעת חירום ייכנסו לתוקף עם פרסומן ברשומות; לא ניתן לפרסמן ברשומות, הן יפורסמו בדרך מתאימה אחרת, ובלבד שיפורסמו ברשומות מיד כשניתן יהיה לעשות כן.

(ח) חדל מצב החירום להתקיים, יוסיפו תקנות שעת חירום להתקיים לתקופת תוקפן אך לא יותר מ-60 ימים מסיום מצב החירום; תקנות שעת חירום שתוקפן הוארך בחוק, יוסיפו לעמוד בתוקפן.

הכרזת מלחמה או נקיטת פעולה צבאית משמעותית (תיקונים מס' 6 ו-7)

40. (א) המדינה לא תפתח במלחמה ולא תנקוט פעולה צבאית משמעותית העלולה להוביל, ברמת הסתברות קרובה לוודאי, למלחמה, אלא מכוח החלטת הממשלה.

(א1) על אף האמור בסעיף קטן (א) ובסעיף 33(א), הממשלה רשאית להחליט על אצילת סמכותה לפי סעיף קטן (א), דרך כלל או במקרה מסוים, לוועדת שרים שנקבעה בחוק; החליטה הממשלה על אצילת סמכותה לוועדת השרים, תפעיל ועדת השרים את סמכותה רק אם מצא ראש הממשלה כי הפעלת הסמכות בידי הוועדה, במקום הממשלה, נדרשת, בנסיבות העניין, בשל טעמים של ביטחון המדינה או יחסי החוץ שלה, לרבות טעמי סודיות הכרוכים בהם.

(א2) בטל [תיקון מס' 7].

(ב) אין בסעיף זה כדי למנוע פעולות צבאיות אחרות הנדרשות למטרת הגנה על המדינה וביטחון הציבור.

(ג) הודעה על החלטת הממשלה לפתוח במלחמה או לנקוט פעולה צבאית משמעותית לפי סעיף קטן (א) תימסר לועדת החוץ והביטחון של הכנסת בהקדם האפשרי ואם התקבלה ההחלטה בידי ועדת השרים כאמור בסעיף קטן (א1), תימסר הודעה על כך, בהקדם האפשרי, לממשלה ולוועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת; ראש הממשלה ימסור את ההודעה בהקדם האפשרי גם במליאת הכנסת; הודעה על פעולות צבאיות אחרות כאמור בסעיף קטן (ב) תימסר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת בהקדם האפשרי.

אי תחולה של תקנות שעת חירום

41. על אף האמור בכל דין, אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק-יסוד זה, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים.

הממשלה וועדות הכנסת (תיקון מס' 4)

42. (א)[21] הממשלה תמסור לכנסת ולועדותיה מידע על פי דרישתן ותסייע להן במילוי תפקידן; הוראות מיוחדות ייקבעו בחוק לחיסוי מידע כשהדבר נחוץ להגנה על ביטחון המדינה ויחסי החוץ או קשרי מסחר בינלאומיים שלה, או להגנה על זכות או חסיון שבדין.

[21] ר' סעיפים 123 ו-124 לתקנון הכנסת.

(ב)[22] הכנסת רשאית, לפי דרישה של לפחות ארבעים מחבריה, לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה בנושא שהוחלט עליו; דרישה כאמור יכול שתוגש לא יותר מאחת לחודש.

(ג) הכנסת, וכל ועדה מועדותיה במסגרת מילוי תפקידיה, רשאיות לחייב שר להופיע בפניהן ורשאיות לחייב סגן שר, באמצעות השר שמינה אותו או בידיעתו, להופיע בפניהן.

(ד) ועדה מועדות הכנסת רשאית, במסגרת מילוי תפקידיה, באמצעות השר הנוגע בדבר או בידיעתו, לחייב עובד המדינה או כל מי שייקבע בחוק, להתייצב בפניה.

(ה) שר רשאי להשמיע את דברו לפני הכנסת וועדותיה.

(ו) פרטים לענין ביצוע סעיף זה יכול שייקבעו בחוק או בתקנון הכנסת.

שינוי מועד בחירות (תיקון מס' 1) 43. נקבע מועד בחירות לכנסת לפי סעיפים 11 ו-29, רשאית הכנסת, בהחלטה שתתקבל ברוב חבריה, בתוך חמישה ימים מיום היווצרות העילה לקיום הבחירות, לקבוע כי בשל סמיכות מועד הבחירות ליום חג, מועד או זיכרון, יידחו הבחירות למועד שתקבע ושאינו מאוחר מ-100 ימים ממועד היווצרות העילה.

יציבות החוק 44. (א) אין לשנות חוק-יסוד זה אלא ברוב חברי הכנסת; הרוב הדרוש לפי סעיף קטן זה יהא דרוש להחלטות מליאת הכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השניה ובקריאה השלישית; לענין סעיף זה, "שינוי" - בין מפורש ובין משתמע.

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על סעיפים 45 ו-46.

תיקון חוק-יסוד: הכנסת - מס' 30 45. [שולב בחוק-יסוד: הכנסת]

ביטול חוק-יסוד: הממשלה 46. חוק-יסוד: הממשלה[23] - בטל.

תחילה ותחולה 47. (א) הוראות חוק-יסוד זה יחולו על הבחירות ועל כינון הממשלה, החל בבחירות לכנסת השש עשרה.

(ב) בכפוף להוראות סעיף קטן (א), תהא תחילתו של חוק-יסוד זה ביום שתיכון הממשלה כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) על אף הוראת סעיף קטן (ב), תחילתו של סעיף 44 ביום פרסומו של חוק-יסוד זה.

---

[22] ר' סעיף 45 לתקנון הכנסת.
[23] ס"ח התשנ"ב, עמ' 214; התשס"א, עמ' 48.